

Yeşil Aklama (Green Washing) ile Mücadele: Çevreye Dostluk Beyanları İçeren Reklamlar Hakkında Kılavuz Yayınlandı.

21 Tem 2023

Klim krizleri ile daha da ön plana çıkan çevreye duyarlılık konusu, markaların tüketicilerle iletişim kurarken tercih ettiği temaların başında gelmektedir. Çevre dostu firma/ürün olmak, tüketici kitlesi aracılığıyla bu konudaki farkındalık yüksek tutmaya hizmet etmesinin yanı sıra firmanın global trendleri yakalamasının bir yolu olarak görülmektedir. Bu trend, yeşil aklama (greenwashing) olarak bilinen ve gerçek olmayan çevresel beyanları kullanarak olduğundan daha fazla çevre dostu görünen ürün veya firmaların haksız avantaj yarattığı durumu gündeme getirmektedir.

Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü, yeşil aklamaların önüne geçme maksadına hizmet eden Çevreye Dostluk Beyanları İçeren Reklamlar Hakkında Kılavuzunu ("Kılavuz") Reklam Kurulu'nun ("Kurul") 13 Aralık 2022 tarih ve 328 sayılı toplantısında 2022/2 numaralı ilke kararı olarak kabul etmiştir^[1].

Kılavuz'un Kapsamı:

Ticari reklam ve uygulamalarda yer verilen çevresel beyan ve görsellerin ilgili mevzuata uyumlu olmaları konusunda reklamcılar ile ilgili tüm kişi, kurum ve kuruluşlara yol göstermek amacıyla çıkarılan Kılavuz, tüketicilere yönelik çevreye dostluk beyan, ibare ve görsellerin yer aldığı her türlü ticari reklam ile haksız ticari uygulamalara ilişkin düzenlemeler içermektedir.

Kılavuz'da çevresel beyan ticari reklam veya ticari uygulama kapsamında bir mal veya hizmetin bileşen, üretimi, piyasaya arz süreci, kullanımı veya bertaraf edilme süreci ile ilgili olarak çevresel fayda sağladığına ya da çevreye olumsuz bir etkisi bulunmadığına ilişkin ibare veya görsel olarak tanımlanmıştır. Kılavuz'daki ilkeler ve yer verilen örnekler reklam mevzuatında kullanılan temel kavramlar ile paralel olarak düzenlenmiştir. Buna ek olarak Kılavuz'da, Yönetmelik'te ve Kanun'daki genel ilkeleri detaylandırılan düzenlemeler de mevcuttur:

- Madde 5(4) uyarınca, çevresel beyan olarak nitelendirilebilecek genel kavramlar ("yeşil", "sürdürülebilir", "doğa/çevre dostu" "eko", "enerji açsından verimli", "geri dönüşümlü" gibi) açıklama yapılmadan kullanılamaz. Çevresel beyanların ilgili olduğu konu, beyanların ne için ve nasıl kullanıldıkları, beyanların ürünün yaşam döngüsünün hangi kısmını kapsadıkları ve çevresel etkilerin değerlendirme yöntemlerine ilişkin açıklamalara yer verilmelidir. Bu genel kavramların mal veya hizmetin veya üretim süreçlerinin çevreye etkilerine ilişkin belirsizliğe neden olacak şekilde kullanımı yasaktır.
- Madde 5(6) uyarınca reklam verenin veya reklama konu mal ve hizmetin ilgili mevzuat gereğince uymas gereken yasal süreçler ve standartlar veya halihazırda kullanılmayan süreçlerin veya bileşenlerin kullanılmamasına ilişkin beyanlar, sürecin ya da firmaların rakip ve muadillerinden daha farklı ya da üstün olduğu algısı oluşturacak biçimde kullanılmayacaktır.
- Reklamlarda yer alan çevresel beyanların mal veya hizmetin hangi bölümüne, parçasına veya sürecine ilişkin olduğunun açıkça belirtilmelidir (madde 5(7)). Kılavuz'daki bu ilke ile tüketicinin söz konusu malın çevreye gerçekte olduğundan daha olumlu ve sürdürülebilir katkıları olduğu hakkında yanlış yönlendirilmesi önlenmek istenmiştir. Tüketicinin açıkça bilgilendirilmesine yönelik bu ilke, malın biyolojik olarak bozunması veya kompostlanması süreci (madde 5(9)) ve malın geri dönüşümlülüğüne ilişkin beyanlar (madde 8(2)) için de uygulanmaktadır.

- K?lavuz'daki düzenleme uyarınca, bir mala veya ambalaj?na ya da bir hizmete ili?kin olarak kullan?lan sertifika ve onaylar?n (madde 6) ve bozunabilirli?e ili?kin beyanlar?n (madde 7) yetkili kamu kurum ve kurulu?lar?ndan, üniversitelerin ilgili bölümlerinden veya akredite ara?tırma, test ve de?erlendirme kurulu?lar?ndan al?nm?? bilgi ve belgeler ile do?rulanm?? olmas? gerekmektedir.
- Reklamlarda kullan?lan çevresel beyanlar ile mal?n veya ambalaj?n geri dönü?türülebilir oldu?u (madde 8), mal?n veya ambalaj?n geri dönü?türülmü? içerikten üretildi?i (madde 9), mal?n veya ambalaj?n üretiminde ya da hizmetin sunumunda yenilenebilir enerji (madde 10) ve geri kazan?lm?? su (madde 11) kullan?ld??? konular?na tüketicilerin do?rudan veya dolayl? olarak yan?lt?lmamal?dır. Geri dönü?türülmü? içeri?e, yenilenebilir enerjiye ve geri kazan?lm?? suya ili?kin beyanlar söz konusu oldu?unda ise mallar?n bu niteli?ine ili?kin say?sal verilerin/oranlar?n aç?k ve belirgin ?ekilde belirtilmesi yoluyla tüketicinin bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Oldukça detayl? bir ?ekilde düzenlemelere havi K?lavuz, çevresel beyanlardan reklam verenleri, reklam ajanslar?n? ve mecra kurulu?lar?n? ayr? ayr? sorumlu k?lmaktadı?r.

Reklam Kurulu Uygulamalar?:

Çevresel kayg?lar?n artt??? ve sürdürülebilirlik konusunun bolca tart???ld??? bu dönemde, çevresel beyanlar? içeren reklamlar?n say?s?nda art?? gözlenmektedir. Bu konu, K?lavuz'un yay?mland??? dönemden önce dahi Reklam Kurulu'nun gündemine ta??nm??t?. Kurul'un K?lavuz'u ilke karar? olarak kabulünden sonra verdi?i kararlardan çevresel beyanlar?n de?erlendirildi?i karar örnekleri ?u ?ekildedir:

- Kurul'un 14.02.2023 tarihli ve 330 say?l? toplant?s?nda "Yass? Paket: Çevreye duyarl? bir fikir" tan?t?mlar?na ili?kin 2022/6001 numaral? dosyada, sunulan bilgi ve belgeler incelenerek ürünlerin yass? paketlenmesinin ürünlerin ta??nmas? i?lemi esnas?nda daha az ta??t kullan?lmas? sonucunu do?urdu?u böylece yak?t kullan?m?n?n ve karbon emisyonunun azald??? de?erlendirilmi? olup incelemeye konu tan?t?mlar Kanun'a ve Yönetmelik'e aykır? bulunmam??t?r.
- Kurul'un 10.01.2023 tarihli ve 329 say?l? toplant?s?nda, 2022/4415 dosya numaras? ile incelenen dosyas? alt?nda, Kurul, tan?t?mlarda yer alan "Do?ada Çözünebilir ?erikler", "%25 geri dönü?türülmü? plastikten üretilmi?tir. (...) %25 geri dönü?türülmü? plastikten üretilen ?i?elerimiz ile, ortalama 70 ton saf plastik üretiminin önüne geçmeyi hedefliyoruz.", "%100 Geri dönü?türülebilir ambalaj" tan?t?mlar?n?n ispat?na yönelik olarak sunulan bilgi, belge ve test sonuçlar?n? de?erlendirerek itiraz? kabul etmi?tir. "Do?aya Daha Duyarl?" ?eklinde kar??la?tırma niteli?indeki çevresel beyan aç?s?ndan ise itiraz?n reddine karar verilmi?tir. ?tiraza konu ilk kararda, tan?t?mlarda yer verilen ifadeler "çevreye ili?kin beyan" olarak nitelendirilmi?tir ve kar??la?tırma niteli?indeki beyan aç?s?ndan ürünlerin ayn? markay? ta??yan önceki ürünlerle mi yoksa rakiplerinin ürünleriyle mi kar??la?tırıld???n?n aç?k olmad??? ve sunulacak ispat?n deterjanlar?n ya?am döngüsünün tümü veya bir bölümü boyunca genel çevresel etkisini kar??la?tırma? olarak ispatlar nitelikte olmas? gerekti?i i?aret edilmi?tir. ?tiraza konu kararda tan?t?mlar?n Yönetmelik'in 7., 9. ve 17. maddelerine de aykır? oldu?una karar verilmi?tir.

Avrupa Birli?i Uygulamas?:

K?lavuz'da düzenlenen ilkelere paralel ilkelerin 22.03.2023 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin Çevresel ?ddialar?n Do?rulanmas?na ve ?letimine ?li?kin Direktif Tasar?s?nda da (Ye?il Beyanlar Direktifi) [*Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Substantiation and Communication of Explicit Environmental Claims (Green Claims Directive)*] yer almakta oldu?unun alt? çizilmelidir. Tasar?'da tüketicilerin daha çevreci ve daha döngüsel bir ekonomiye katkı sa?lama iste?inin söz konusu oldu?u, fakat bu sürece aktif ve etkin kat?l?m?n, çevresel beyanlar?n güvenilirli?ine ili?kin çekinceler ve ürünlerin sürdürülebilirli?ine ili?kin yan?lt?c? reklam uygulamalar?n artmas? ile engellemekte oldu?u belirtilmi?tir. Tasar? iki temel ba?lık hakk?nda düzenlemeler getirmektedir, bunlardan ilki belirsiz ya da yeterince do?rulanmam?? beyanlara dayanan ye?il aklaman?n [*greenwashing*] önlenmesi, di?eri ise çevreye uyumlulu?u gösteren etiketlerin güvenilir ve ?effaf kullan?m?n?n sa?lanmasıdır.

[1] K?lavuz kayna??n?, 6502 say?l? Tüketicinin Korunmas? Hakk?nda Kanun'un ("Kanun") 61. ve 62. maddelerinden ve Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeli?i'nden ("Yönetmelik") almaktadır.

?LG?L? ÇALI?MA ALANLARI

- Ürün Sorumlulu?u ve Tüketicinin Korunmas?
 - Haks?z Ticari Uygulamalar
-

Related Attorneys

- EZG? BAKLACI GÜLKOKAR, LL.M.
-

Moroglu Arseven | www.morogluarseven.com